

Watersnoodramp 1953

Sporen in de dorpen en in het landschap

In bijna elk dorp dat getroffen is door de Watersnoodramp zijn nog sporen te vinden van de ramp.

Monumenten

Een monument is een gedenkteken. Vaak is het een beeld, gemaakt door een kunstenaar. Monumenten worden gemaakt om mensen ergens aan te herinneren. In dit geval is een monument een herinnering aan de Watersnoodramp; we herdenken de slachtoffers die toen zijn omgekomen.

We laten een aantal monumenten aan jullie zien.

Krabbendijke

Het monument bestaat uit een steen met namen van de omgekomen personen en een golf.

Het staat op de algemene begraafplaats, de maker is J.P. Sturm uit Goes.

Het monument werd op 1 februari 1955 onthuld, twee jaar na de stormramp.

Kruiningen

Moeder met gestorven kind door Jan Wolkers

Het bronzen beeld staat in de tuin van de Nederlands Hervormde Kerk te Kruiningen. Op vrijdag 1 februari 1957 werd het onthuld. Op het voetstuk staan de volgende regels, ontleend aan een gedicht van A. Roland Holst:

'Hoort gij de zee achter mijn hart, Dan zal ik heen zijn, en gij zult met de zee alleen zijn, De golven zullen breken in uw hart.'

Het was het eerste beeld van de Amsterdamse beeldhouwer en schrijver Jan Wolkers en het was zijn eerste belangrijke opdracht.

Voor het beeld heeft Maria de Roo, zijn vrouw, in 1956 geposeerd, met op haar arm het kind waarvan ze twee maanden na de watersnood was bevallen.

Voor Jan Wolkers heeft het beeld meer te betekenen dan alleen de ramp. Door een ongeluk dat Maria de Roo en Jan Wolkers op 10 juni 1951 overkwam stierf hun dochtertje Eva, twee jaar oud.

Weet je dat de oudste dijk al minstens tweeduizend jaar oud is?

De tot nu toe oudste ontdekte zeedijk van Nederland ligt in het Friese plaatsje Peins. Hij is gemaakt van gestapelde graszoden. Volgens archeologen is deze dijk minstens tweeduizend jaar oud.

Weet je dat ze vroeger soms met opzet de dijken doorstaken?

Soms stak men de dijken met opzet door, zodat het land overstroomde. Dit gebeurde altijd in oorlogstijd, zoals in de Tweede Wereldoorlog (1940-1945). De dijken werden soms door de Duitsers doorgestoken en soms door de Geallieerden. Op 3 oktober 1944 schrokken de inwoners van Westkapelle door een aanval van de Geallieerden op de dijk naast het dorp. 250 bommenwerpers gooiden in totaal 1300 ton springstof op de dijk en daardoor ontstond een groot gat. Het zeewater drong snel het land binnen. Doel was om de Duitsers te dwingen zich terug te trekken naar de hoger gelegen delen van het eiland. De Westerschelde kwam dan open te liggen, zodat de Geallieerden vrij toegang kregen tot de inmiddels veroverde haven van Antwerpen. ntallen mensen kwamen om ten gevolge van het bombardement of door verdrijving. Het zou nog een jaar duren voordat het hele gebied weer droog lag.

Wolphaartsdijk

Kortgene

Een hand die in de golven verdwijnt

Ontworpen door Marjolein Groot Nibbelink en Ronny Ivens.

Dit monument staat in het recreatiegebied de Schelphoek in Wolphaartsdijk.

Het ontwerp is van de toen 17-jarige Marjolein Groot Nibbelink. Zij was de winnaar van de prijsvraag die de gemeente Goes had uitgeschreven voor alle inwoners van Wolphaartsdijk. Aan de achterzijde is een kleine plaquette aangebracht met de namen van de twaalf slachtoffers die omkwamen bij de ramp. Het beeld werd op 1 februari 2005 onthuld.

Dit monument staat op de algemene begraafplaats te Kortgene ter gedachtenis aan de 41 slachtoffers. De beeldhouwer is Frans Maas uit Vlissingen. Het ontwerp is van architect J.H. Valk. Op 31 oktober 1953 vond de onthulling plaats. Het monument bestaat uit een maquette uitgevoerd in witte zandsteen en een hoge witte zuil van zandsteen met op de hoogte 2.75 meter de letter H.W. Tot deze hoogte had het water gestaan op deze rampnacht.

HUISKNECHT

onverschillig
A 39708, b

DAGNIETSEN
kunnen de
keuken, v
ris 1 8.
1-A 39708, b

END OF THE LINE

HAVE SOME SUGGESTIONS ABOUT A NEW...
WASHINGTON. I SHALL WISH TO EXHIBIT THE MACHINE
GENTLEMEN AS MIGHT TAKE INTEREST IN A THING
SELF OR MY MACHINE. I WANT TO SHOW IT TO ME
APPRECIATE AND UNDERSTAND MACHINERY. MR. BROWN
REPRESENTATIVE IN CONGRESS VOLUNTEERED TO GET ME
I HAVE WRITTEN TO HIM ON THE SUBJECT. STILL I
UNDERSTAND OF YOUR MORE THOROUGH ACQUAINTANCE
CITY THAT YOU MIGHT BE ABLE TO MAKE SOME SUCH
WHICH MIGHT BE BENEFICIAL TO ME IN EXHIBITING
I WANT A ROOM LARGE ENOUGH TO RECEIVE SUCH
MAY WISH TO SEE THE MACHINE. I WANT A ROOM
CAN SAFELY LEAVE IT WHEN I AM ABSENT AND
ONE WOULD BE LIABLE TO GO IN AND INJURE IT

Colijnsplaat

Houen Jongens

Het monument 'Houen Jongens' is uitgevoerd in brons. De aanrollende golf, de vloedplanken en een mensenhand symboliseren de strijd van de mens tegen het water. Het monument staat op de oude haven te Colijnsplaat. Ook de coupure (dijkdoorgang) werd in 1993 in zijn oorspronkelijke vorm hersteld en de vloedplanken liggen weer naast de coupure opgeslagen. De onthulling van het monument vond plaats op 6 augustus 1993, door de nog in leven zijnde redders van weleer. De kunstenaar is Jan Haas uit Vlissingen.

J.H.C. Haas is geboren 26 oktober 1942 in Jakarta (voormalige Batavia).

In de helse rampnacht van 1 februari 1953 dreigden de hier geplaatste vloedplanken te bezwijken onder het geweld van de golven. Colijnsplaat leek reddeloos ten onder te gaan.

Met hun lichaamskracht hielden dorpsbewoners de wankelende waterkering op haar plaats totdat een in de haven losgeslagen schip voor de kering op de kade werd gesmeten, zo bleef het dorp voor overstroming gespaard.

Op 6 augustus 1993 werd dit monument onthuld ter herinnering aan de ramp van 1953, de wonderbaarlijke redding van Colijnsplaat en de Nederlandse eeuwige strijd tegen het water.

In remembrance of the 1953 flood disaster and the saving of Colijnsplaat

Opdracht 6

1. Is er in jouw dorp een monument opgericht om de Watersnoodramp te herdenken? Ga op zoek en maak een foto van het monument.

Plak hier de foto

Plak hier de foto

2. Merkstenen

In veel dorpen die getroffen zijn door de watersnoodramp vind je peilstenen in de gevels. Deze merkstenen geven aan hoe hoog het water op een bepaalde datum heeft gestaan.

Opdracht: Ga op zoek naar merkstenen in jouw dorp en als je er een gevonden hebt, maak er dan foto's van.

3. Gebouwen of schenkingen

In Sint Maartensdijk op Tholen staat in de Rädde Barnestraat een voormalige kleuterschool. Deze kleuterschool is geschonken in 1954 door Zweden.

Opdracht: Zijn er in jouw omgeving gebouwen of huizen of andere dingen te vinden die geschonken zijn na de watersnood?. Maak foto's en omschrijf wat het is of was en door wie het is geschonken.

Plak hier de foto

Bijlage 1:

Wat gebeurde er in de dorpen?

De dorpen op Noord-Beveland

Kortgene

Op zaterdag 31 januari 1953 was er feest in Kortgene. De commissaris van de koningin, jonkheer Mr. A.F.C. de Casembroot, zou op die dag het nieuwe gemeentehuis openen. De opening zou 's middags al gebeuren, maar door de storm en het hoge water voer de veerpont tussen Wolphaartsdijk en Kortgene niet. Tegen het eind van de middag was de overtocht mogelijk. De commissaris verrichtte de openingshandelingen en vertrok omdat hij andere verplichtingen had. Het gemeentebestuur ging daarna met de genodigden naar hotel De Korenbeurs om te feesten. Niemand maakte zich ongerust, het stormde wel eens vaker. Jan de Looft, kastelein van hotel-café De Graaf van Buren maakte zich wel ongerust. Voordat hij naar bed ging, liep hij naar de haven om te kijken hoe hoog het water stond. Tot zijn grote verbazing stond het water zo hoog dat het haast op het havenplateau stond en het moest nog vloed worden. Hij was zo ongerust dat hij niet naar bed ging. Hij stuurde één van zijn zonen naar De Korenbeurs om de feestgangers te waarschuwen. Maar die geloofden niet dat de situatie zo gevaarlijk was en zij feestten vrolijk verder. Er kwam dus niemand van het gemeentebestuur kijken en om één uur 's nachts liet De Looft eigenmachtig de kerkklok luiden om de inwoners van Kortgene te waarschuwen. Buurtgenoten en enkele jongens uit Heinkensand die Noord-Beveland niet meer hadden kunnen verlaten, kwamen helpen met het vullen van zandzakken, die tegen de vloedplanken werden aangelegd. De havenmeester/bode die ook op het feest was, kwam nog wel kijken maar hij geloofde niet dat het zo'n vaart liep. Tussen drie uur en half vier 's nachts ging het mis. Veel woningen stortten door het watergeweld in. De havenmeester was ondertussen naar huis

gevlucht, viel in de gang en verdrong. Zijn vrouw verdrong in de bedstee. Alle dorpsbewoners probeerden zich op de zolders en bovenverdiepingen in veiligheid te brengen. Tussen de veertig en vijftig personen liepen snel naar de molen die op een dijk was gebouwd. Vrouwen en kinderen kregen een plaats op de tweede en derde zolder. De mannen bleven onderin. De mensen die in de molen waren gevlucht, werden een dag later met behulp van een boot gered.

Veel mensen waren naar Jan de Looft gevlucht, naar hotel De Graaf van Buren. Zij kwamen meestal binnen in nachtgewaad. Daar kregen ze droge kleren. Sommigen waren gewond. Met repen van lakens gescheurd, werden de wonden verbonden. Tegen de ochtend bleek het water te zijn gezakt. Zondagavond zaten er totaal 103 mensen in het huis van Jan de Looft en bij zijn broer Marien in café Havenzicht zat het ook vol. Op maandagochtend kwamen burgemeester en wethouders, die naar Colijnsplaat waren gevlucht, eens kijken hoe de stand van zaken was. Ondertussen had er dropping van levensmiddelen plaatsgevonden, die vaak op de goede plek waren terechtgekomen, maar ook wel in het water en in de modder.

Uit: Tussen isolement en ontsluiting, een bestuurlijke geschiedenis van Noord-Beveland, 1795-1995 door A.J. Barth en A.L. Kort

CENTERING T
the carrying
space d
is you sp
st while
which the
O set
some p
the
10 m
up de idlig
h from the
Call has been
erated leve
the view ab
you nam 7
naa get up
we cut from
written a line
here say th
for propa
I have nam
The Britan
such reapi
Gai like Jim
end of a bel
Abba great joy
out it mear
line to de m
the
For U
pater G
Mid T
Underw
the multipl
dated fringed
evidence with
control al
re should be
ery three extra
the paper will affect
10
paper
O set
Under
10 m
edge
scale

Colijnsplaat

Colijnsplaat had een landbouwhaventje dat in open verbinding stond met de Oosterschelde. Tussen het dorp en de haven was een coupure, met in het midden een dikke stenen paal, waarin aan beide zijden vloedplanken konden worden geplaatst. Met het vroegere gemeentehuis vormden de planken onderdeel van de waterkering. In de rampnacht waren de vloedplanken nog net op tijd geplaatst. Een van de steunberen waarin de vloedplanken waren geschoven dreigde het te begeven. Enkele tientallen mannen van het dorp hebben uren tegen de steunbeer en de planken staan duwen om te voorkomen dat dit zou gebeuren. Twee gebeurtenissen voorkwamen dat de steunbeer het daadwerkelijk begaf. Het woedende water smeedt de in de haven liggende schepen op de kade. Eén ervan, Lead geheten, kwam dwars voor de coupure te liggen en hield zo het water tegen. Het tweede wonder was dat het water plotseling stopte met stijgen.

Het was die nacht op meerdere plaatsen bij Colijnsplaat kritiek, zoals bij de spuisluis en aan de oostkant van het dorp bij de boerderij van Zuidweg. Colijnsplaat bleef echter gespaard voor een grote ramp.

Uit: Tussen isolement en ontsluiting, een bestuurlijke geschiedenis van Noord-Beveland, 1795-1995 door A.J. Barth en A.L. Kort

Kats

Het dorp Kats bleef in de rampnacht droog, maar in de omringende polders verdronken elf slachtoffers. Door het uitzonderlijke hoge water stroomde het water over de Huisdijk in de Katspolder, die weldra geheel onder water stond. Dijken, wegen en waterleidingen raakten in meer of mindere mate ernstig beschadigd. Op 14 februari begon men met het leegpompen van de polder. Op 16 maart was de polder weer droog. De overstroming van de Jonkvrouw Annapolder ging zo snel dat alle bewoners van de polder werden verrast en bij de aanlegplaats van het veer verdronken negen mensen. Pas op 8 maart was de polder weer droog. Ook de Leendert Abrahampolder liep onder water. Op 20 februari kon men de dijk weer dicht.

Uit: Tussen isolement en ontsluiting, een bestuurlijke geschiedenis van Noord-Beveland, 1795-1995 door A.J. Barth en A.L. Kort

HUISKNECHT
onverschillig
A 3970
DAGMIJN
kunne
keuke
ris 1
1-A 397

SUGGEST
I SHALL
S MIGH
I DO NO
MACHINE
AND BMD

Wissenkerke, Geersdijk, Kamperland en Wissenkerke

In de gemeente Wissenkerke liep alleen Geersdijk onder water. De bevolking van Geersdijk was naar de zolders gevlucht en in de vroege morgen van de eerste februari werd een begin gemaakt met het halen van de mensen uit hun woningen met behulp van een roeiboot. Ze werden per autobus naar Kamperland en Wissenkerke gebracht. Op 16 februari viel de Geersdijkpolder droog. In Kamperland had men alleen met overlast te maken. Het water stroomde de huizen van de Spuidijk en de Westhavendijk binnen. Maar het leidde niet tot grote problemen en de geplaatste vloedplanken hielden het tijdens de stormvloed. Het dorp Wissenkerke bleef gespaard voor een overstroming.

Uit: Tussen isolement en ontsluiting, een bestuurlijke geschiedenis van Noord-Beveland, 1795-1995 door A.J. Barth en A.L. Kort

het water verrast. Twaalf personen verdronken in de golven. Het gebulder van de storm had de noodklok overstemd. Een kleine marine-eenheid van zo'n veertig man schoot met twintig boten te hulp. In eerste instantie bracht men de bevolking naar het opvangcentrum te Goes, waar zij werden opgevangen door de bewoners van Goes. Later werden de geëvacueerden naar 's-Heer Arendskerke en Heinkenszand gebracht.

Op drie februari was de evacuatie voltooid en begon men met de voorbereiding voor de drooglegging van het dorp.

Uit: samenspel december 1992, informatieblad van de gemeente Goes

Goes en de ramp van 1953 door A.J. Barth

De dorpen van de gemeente Goes

Wolphaartsdijk en Oud-Sabbinge

De situatie in Wolphaartsdijk was dramatisch. Ter hoogte van de Schelphoek brak in de rampnacht de dijk over een lengte van vijfhonderd meter door, waardoor Oud-Sabbinge en Wolphaartsdijk vrijwel geheel onder water kwamen te staan. De inwoners van het dorp werden 's nachts door

Kattendijke

Kattendijke was in de rampnacht aan een ramp ontkomen, maar zondag was de situatie nog steeds kritiek. Bijna duizend personen uit Goes, Kloetinge en Kattendijke werkten met man en macht aan de versteviging van de zwakke plaatsen in de dijk tussen Kattendijke en Wemeldinge. Pas op 3 februari was het gevaar geweken. Zou deze dijk zijn gebroken, dat was het leed niet te overzien geweest. Kattendijke, Kloetinge en een deel van Goes zouden overstroomd zijn geraakt.

Uit: samenspel december 1992, informatieblad van de gemeente Goes

Goes en de ramp van 1953 door A.J. Barth

Goes

Goes nam de taak van opvangcentrum op zich en de stad vervulde een coördinerende rol in de hulpverlening. Het Schuttershof aan de Kreukelmarkt werd aangewezen als opvangcentrum voor slachtoffers uit het rampgebied. De Grote Kerk deed dienst als mortuarium (daar werden de overledenen opgebaard). Goes had zeer veel evacués opgenomen, meer dan 3200. De gemeentearts achtte het zijn plicht het gemeentebestuur te waarschuwen dat gemakkelijk epidemieën konden uitbreken. De riolering functioneerde nauwelijks en men maakte in Goes nog gebruik van een tonnenstelsel (men had geen WC, maar gebruikte tonnen, die wekelijks werden opgehaald). Ook was men bang dat de mensen levensmiddelen zouden gebruiken die in het water hadden gelegen. Het water was in aanraking geweest met mest, afvalstoffen en kadavers, waardoor deze levensmiddelen met ziektekiemen besmet konden worden. Zelfs moest worden gewaarschuwd tegen gebruik van hammen, die uit de kadavers van varkens waren gesneden en te koop werden aangeboden.

Uit; samenspel december 1992, informatieblad van de gemeente Goes

Goes en de ramp van 1953 door A.J. Barth

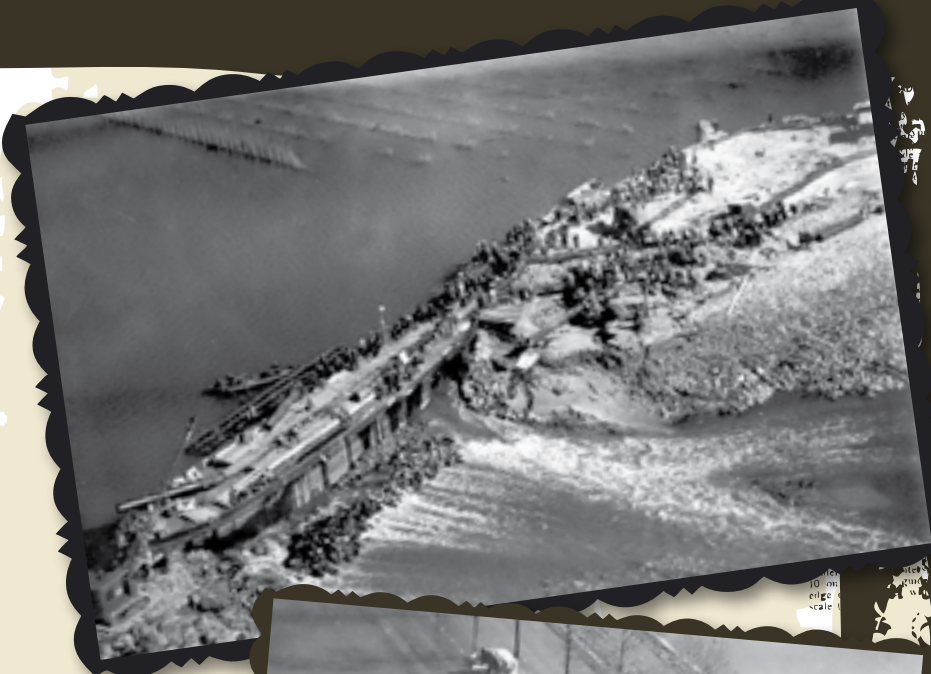
De watersnoodramp in Oost-Zuid-Beveland

Rilland-Bath

Zaterdagochtend om half vier werd burgemeester De Goffau opgebeld door Jan Walrave uit Bath met de mededeling dat het water over de dijk liep. De burgemeester waarschuwde de commandant van de brandweer.

H. de Hartog riep zijn mannen op. De gemeentebode P.J. Dansen kreeg opdracht de noodklok de luiden, terwijl de sirene van de brandweer de bewoners moest overtuigen dat er gevaar dreigde. Verder werd een autobus startklaar gezet om de bevolking uit Bath te kunnen evacueren. Omstreeks kwart voor vier viel de elektrische stroom uit. Tien minuten over vier vertrokken de burgemeester

en de brandweercommandant samen met taxi-chauffeur P. van Hoek. De autobusondernemer J. Leendertse volgde met een bus. Bij de driesprong in Bath ontmoetten zij opzichter Cysouw. Aangezien er steeds meer water kwam en omdat de bus niet zonder gevaar kon draaien, besloot men dat de burgemeester en de brandweercommandant, gewapend met een brandend zaklicht, elk aan de zijde van de weg zouden gaan lopen om het chauffeurs van de bus en auto mogelijk te maken, achteruit te rijden tot aan de Krukweg. Vervolgens wilden de mannen proberen via de korte Vierde Weg over de dijk naar Bath terug te gaan om te zien of de bewoners zo bereikt konden worden. Er werd langzaam gereden en opzichter Cysouw volgde met de motor. Het gezelschap was nog nauwelijks halverwege Bath en de hofstede Oosthof, toen de dijk bij Bath doorbrak en het water zich met woest geweld in de polder stortte. De Hartog en Van Hoek lukte het nog in de bus te komen, maar Cysouw en de burgemeester konden niet terugkomen in de bus. Het lukte hen nog wel zich vast te klampen aan een boompje, maar het water kwam

kerk
ris 1
1-A 197

met zo'n enorme kracht aanzetten, dat zij door de woedende golven werden meegesleurd en verdronken. Het water bereikte in een minimum van tijd het dorp en intussen was ook de dijk bij de Derde Weg doorgebroken en ook daar stortte een muur van water zich over het land. Binnen een mum van tijd stond het water meer dan een halve meter hoog in de huizen. Tientallen mensen die buiten het dorp woonden hadden het alarm niet gehoord en sliepen gewoon door.

Toen ze wakker werden, zaten ze opgesloten op zolder, zonder vuur, licht, water en voedsel.

In de Völckerpolder speelde zich een drama af. De vijf kinderen Nijse, die geprobeerd hadden het vee los te snijden, werden door het water meege-sleurd en konden het woonhuis niet meer bereiken. In de vroege ochtend waren zowel de Zim-mermanpolder als de Reygersbergse polder en de Anna Mariapolder onder water gelopen.

Tegen de middag werden uit achttien huizen in de Völckerpolder door militairen van het vlieg-veld Hoogerheide de bewoners uit hun huizen gehaald. In sommige huizen moest een gat in het dak worden gehakt, om de bewoners uit hun benarde positie te halen. Om half twee in de mid-dag werden De Hartog, Leendertse en Van Hoek, die nog steeds in en op de bus bij Bath zaten gered met een roeiboot. De bevolking van Bath werd geëvacueerd en met bussen naar Bergen op Zoom vervoerd. De vloed kwam echter met hernieuwde kracht opzetten. Hier en daar steeg het water meer dan twee en halve meter. In de late avond slaagden militairen erin de bewoners van een paar boerde-rijen te redden, maar pas de volgende morgen kon op grote schaal met het reddingswerk worden begonnen. Bij eb kon men ook met wagens het dorp bereiken. Vliegtuigen cirkelden laag over de watervlakte en speurden naar in nood verkerende mensen. Men kreeg hulp van het Rode Kruis en militairen. Dinsdag laat in de middag was de eva-cuatie voltooid en begon men met het redden van het vee. Ook landbouwwerktuigen en auto's werden zo snel mogelijk geborgen. Om mogelijke diefstal te voorkomen werd de politie versterkt en werd er een strenge controle ingesteld. Niemand

mocht zich nog zonder schriftelijke vergunning in het noodgebied ophouden. In het kantoor van de Bathpolder werd een noodsecretarie ingericht en een nood- post- en telefoonkantoor. Het weer was winters geworden: er was lichte sneeuw gevallen en een dun laagje ijs bedekte de watervlakte. Ver-scheidene gemeenten trokken zich het lot aan van Rilland-Bath en adopteerden deze gemeenten. Zij hielpen de openbare gebouwen schoonmaken, vuilnis opruimen, riolen schoonmaken etc. Op 23 maart 1963 bracht koningin Juliana een bezoek aan de gemeente. Ondertussen was men begon-nen met de werkzaamheden om een groot gat in de dijk bij Bath, dat wel honderd meter breed was, te dichten. Het lukte steeds maar niet om de dijk te dichten. Het zou tot april duren voordat het gat weer gesloten was. Er werd een oud schip aange-kocht, waarmee het gat werd geblokkeerd. Vier sleepboten die de boot naar het gat moesten sle-pen, lieten hun sirenes loeien toen dat was gelukt. Duizenden zandzakken en stenen werden in het gat gegooit om de dijk te dichten. Twee dagen later konden de bewoners weer naar hun huizen terug.

Literatuur: Wat er in Rilland-Bath gebeurde door L.N. Huysman-Griep

Uit Gedenkboek van de watersnood in Oost-Zuid-Beveland 1953

Krabbendijke (Oostdijk en Gawege)

Zoals ook alle andere woonplaatsen in Zeeland werd Krabbendijke in de nacht van 31 januari op 1 februari 1953 volkomen verrast door de waters-noodramp. De mededelingen die via de radio werden gedaan brachten de gemoederen niet in ernstige ongerustheid. Dergelijke mededelingen werden wel eens vaker gedaan. Men waande zich veilig achter de dijken. Bovendien had de storm niet echt een angstaanjagend karakter. Havenmees-ter Wagenaar werd echter wel steeds ongeruster naarmate de dag vorderde. Want de waterstand was abnormaal hoog. De havenmeester besloot dan ook allerlei veiligheidsmaatregelen te nemen

CENTERING THE
 above the carriage
 ed Backspace d
 spaces as you sp
 e point at which
 it at which the
 O set
 some vome
 get some vome
 10 m
 ever you do idigim
 and back from dig
 it, the ball has been
 interested love
 found the view abou
 ear the you team i
 maybe I can get up
 numbers and from
 great written a line
 there say thame
 nation or propaganda
 you that I have man
 here "The British
 must such people m
 it, but like Jimy
 like end of a bellat
 the great joy an
 as, but it seemed to
 and thing to do moun
 the
 for U
 pair of
 Mid-T
 Underw
 The multipl
 graduated from
 dependence with
 the control of
 texter should be
 every three extra
 of the paper will affect

bij de haven. Hij waarschuwde diverse mensen zoals de burgemeester en de politie dat het niet goed ging. Ook waarschuwde hij de bewoners van de Oostpolder dat er een ramp ging gebeuren. De bewoners van de Roelshoek hebben onder leiding van de havenmeester met grond gevulde zakken naar de dijk gesleept van de Oostpolder en in de gaten gestopt, terwijl het water over hen heen stortte. Zo kon de Oostpolder blijven behouden. Ondertussen hoorde men dat de buurtschap Oostdijk, gelegen in de Kruiningse polder en de Waardse polder, door het water werd overstroomd. Op het moment dat de dijk van de Kruiningse polder bezweek, reed de chauffeur van de AMZ, P. van den Berge, die bij de veerhaven was gevlucht, met grote snelheid de Lavendeldijk op. Door aanhoudend te claxonneren lukte het hem om de mensen die aan de dijk woonden te waarschuwen voor het naderende gevaar. Ook waarschuwde hij de mensen aan de Tweede Vlietweg. Nog geen half uur later begon het water de woningen binnen te lopen. Sommigen dachten dat het niet zo'n vaart zou lopen en brachten zich in veiligheid op de bovenverdieping. Maar even later kwam er een tweede vloedgolf van bijna twee meter hoog en daarbij verdronken de mensen die waren achtergebleven in hun woningen. Pas bij het aanbreeken van de ochtend kon worden begonnen met het redden van de achtergebleven bewoners. De weinige boten die Krabbendijke rijk was, werden naar Oostdijk vervoerd. Visser L. van Iwaarden slaagde er in, en later anderen, om de achterge-

bleven mensen uit hun woningen te redden. In de loop van de dag bezweek ook nog de Lavendeldijk tegenover de Christelijke school, waar een gat van 50 meter breed in de dijk ontstond. Een derde van alle woningen in Oostdijk werd verwoest door het water. Op de eerste dag van de Ramp begon ook langzaam de Waardse polder geleidelijk vol te stromen. In deze polder lag het gehucht Gaweg. Gelukkig konden de bewoners zich allemaal in veiligheid brengen. Ondertussen stroomden de evacués uit Waarde, Oostdijk, Gaweg en Rilland-Bath het dorp binnen. Krabbendijke was over het land praktisch niet meer te bereiken. Het gemeentehuis van Krabbendijke werd ingericht als actiecentrum. De gemeentebesturen van Waarde en Krabbendijke werden hier ondergebracht, en ook de polderbesturen, de politie, een militaire radio-post, de administratie van het dijkwerk en een evacuatiebureau.

Op woensdag 4 februari begon er een harde wind te waaien uit noord-westelijke richting, die het water in de Kruiningse polder hoog opstuwde. Deze opstuwing was zo hoog dat in de avond van deze dag de Nieuwlandse-binnendijk over een lengte van 100 meter overliep. De Nieuwelanderpolder kwam onder water te staan. Iedereen sloeg de schrik om het hart, omdat het dorp Krabbendijke tot die tijd nog niet was overstroomd. Het dorp was aan alle kanten ingesloten door het water. In de nacht van 4 op 5 februari werd besloten om vrouwen, kinderen en bejaarden te evacueren omdat het gevaar te groot werd. De mannen

HUISKNECHT

converschillig
 1--A 3970

DAGMISSE

KUNNEN

KEUKEN

1--A 397

SUGGESTIONS ABOUT HOW BRING MY STAY IN
 I SHALL WISH TO EXHIBIT THE MACHINE TO SUCH
 AS MIGHT TAKE INTEREST IN A THING OF THIS
 I DO NOT WISH TO MAKE A PUBLIC SHOW OF MY
 MACHINE, I WANT TO SHOW IT TO MEN WHO CAN
 AND UNDERSTAND MACHINERY. MR. ROCKWELL, OUR RES

van het dorp bleven achter. Gelukkig kon men door verhoging van de Nieuwlandse-binnendijk een ramp voorkomen.

Op 23 maart kreeg het dorp koninklijk bezoek. Hare Majesteit Koningin Juliana bracht een bezoek aan de zwaar getroffen buurtschap Oostdijk. Pas op 15 april mochten de bewoners terugkeren naar hun dorp.

Literatuur: Krabbendijke en de ram door H. Bos, gemeentesecretaris van Krabbendijke

Uit Gedenkboek van de watersnood in Oost-Zuid-Beveland 1953

Waarde

Ook in Waarde ging het overgrote deel van de bevolking rustig naar bed. Eén bewoner van de Havendijk was echter niet zo gerust en waarschuwde zijn zoon die vervolgens de burgemeester en de dijkgraaf waarschuwde.

Om half drie was de situatie al zeer kritiek. De bewoners van dijk waren al naar een veilige plaats vertrokken. De bewoners van de Westveerpolder werden om 3 uur 's nachts gewaarschuwd om de polder de verlaten. De coupure in de Westveerdijk werd gesloten. De hele nacht waren mannen met gevaar voor eigen leven bezig de dijken te controleren. Het was eigenlijk een onmogelijk karwei, want huizenhoge golven sloegen over de dijk en op de Havendijk spoelden zelfs de keien weg. Het water bleef maar stijgen en liep het lager gelegen achterland in. Men besloot de bewoners te waarschuwen door middel van een sirene. De

mensen verzamelden zich op de dijk. Het gevaar leek te wijken, maar rond vijf uur brak plotseling met razend geweld de dijk die de Westveerpolder moest beschermen. Men probeerde het gat te dichten. Ondertussen kwamen er berichten dat de Kruiningse polder was overstroomd. Op vele plaatsen waren de dijken beschadigd. Men besloot de bevolking naar Krabbendijke te evacueren omdat het gevaar te groot werd. Om half vijf brak de Kadijk, die al was afgebrokkeld door het watergeweld. Vijftien personen probeerden nog met een vrachtauto Krabbendijke te bereiken. Dit ging alleen nog maar via de Weelweg. Op een paar plaatsen stond al zoveel water dat er geen verschil meer was te zien tussen weg en sloot.

Met groot gevaar lukte het nog net het dorp uit te komen, al stond er bij de Weel zo'n razende stroom, dat de chauffeur slechts met grote moeite het stuur kon houden. Achter deze vrachtwagen heeft de 31-jarige Jan Wisse nog geprobeerd per fiets Waarde te verlaten. Hij verdronk op jammerlijke wijze. Omstreeks zeven uur was de gehele gemeente Waarde overstroomd. In het dorp waren nog 65 personen aanwezig. Op donderdag 5 februari werden de laatste personen geëvacueerd. Waarde zal nog maanden door water worden geteisterd. Op 12 april werd een waterstand geconstateerd die nog hoger is dan tijdens de ramp in februari.

Het dorp mocht je alleen in met een vergunning van de burgemeester, want Waarde was verboden gebied geworden. Deze maatregel werd genomen om zoveel mogelijk de eigendommen van

de bevolking te beschermen. Zo'n tocht naar het dorp viel niet mee. Men ging over de dijken naar de Havenstraat en kon dan per roeiboot of ook wel per kano verder. Vanaf 6 februari gingen drie schippers uit Yerseke met hun boot varen. Hiermee werden passagiers, huishoudelijke goederen en landbouwwerktuigen vervoerd.

Als men door Waarde voer kwam men onder de indruk van de chaos die het water had aangericht. Tegen de dijken lag een enorme hoeveelheid wrakhout e.d. Overal dreef dit rond en vormde een gevaar voor de gebouwen. Begin maart werd een aanvang gemaakt met het bergen van deze goederen.

Hansweert-Oost

Hansweert bestond uit twee gedeelten, die werden gescheiden door het kanaal door Zuid-Beveland. Hansweert-Oost, aan de Kruiningse kant, was het kleinste gedeelte. In 1953 waren veel van de bewoners van Hansweert-Oost werkzaam op en rond de sluizen. Er was zelfs een straat onder aan de Kanaaldijk, waar speciaal voor het douanepersoneel een paar huizenblokken waren gebouwd, de 'Put' genaamd.

Er was in Hansweert-Oost tot 1953 een rooms-katholiek schippersinternaat gevestigd, Maria-Oord. In het internaat woonden een kleine honderd schipperskinderen. De kinderen kregen behalve onderdak ook onderwijs. Het schippersinternaat werd verzorgd door nonnen.

In de rampnacht hebben de inwoners van het dorp elkaar kunnen waarschuwen, zodat er die nacht niemand verdrong. Het grootste gedeelte van de bewoners vluchtte naar de sluizen en de Kanaaldijk. Degenen die niet gewaarschuwd waren, werden later met bootjes van de daken of zolders gered en naar hoger gelegen plaatsen gebracht. Binnenschippers die met hun schepen voor de sluis lagen, kwamen al in de rampnacht in actie met roeibootjes. Later kwam er ook redding van vissers uit Yerseke en mensen die aan de westzijde van het kanaal woonden. Vanaf een drooggebleven stukje Hansweertsestraatweg, de oprit naar de sluizen

(de zogenaamde Oprit) werden er reddingstochten uitgevoerd per boot naar Kruiningen. Hansweert-Oost heeft gedurende het voorjaar en het grootste gedeelte van de zomer van 1953 onder invloed van eb en vloed gestaan. Het werd tweemaal per dag overspoeld door de Westerschelde. Door de getijstroming bezweken een aantal woningen; andere woningen werden ernstig aangetast door het zoute water. Daarom werden er veel panden vervangen. Er werd zelfs een hele straat gesloopt, de Julianastraat. De huizen van deze straat waren onherstelbaar beschadigd.

Uit: Boven water, de watersnoodramp van 1953 in Oost-Zuid-Beveland in woord en beeld. Door Sjaak van Loo.

Hansweert

In Hansweert aan de westzijde is de situatie kritiek geweest. De Westerscheldedijk ten zuiden van de dorpskom, de Werfdijk, hield het maar net in de rampnacht. Het water sloeg over deze dijk, waardoor er aan de binnenzijde van de dijk over een grote lengte veel schade ontstond. Omdat het dorp direct aan de Westerschelde lag en omdat er een binnendijk rondom het dorp lag, zouden de gevolgen van het doorbreken van de Werfdijk voor het dorp rampzalig zijn geweest. Hansweert zou in zeer korte tijd onder water hebben gestaan.

Er werden mensen geëvacueerd, de inwoners die bleven verhuisden naar de hoogste verdiepingen in hun woningen of gingen naar de hoogste gebouwen binnen het dorp.

